

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Навчально-науковий інститут мистецтв

Кафедра методики музичного виховання та диригування

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН
(ДИРИГУВАННЯ)**

Освітня програма Середня освіта (Музичне мистецтво)
за першим (бакалаврським) рівнем

Спеціальність 014 Середня освіта
(за предметними спеціалізаціями)

Галузь знань 01 ОСВІТА / ПЕДАГОГІКА

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол №1 від 29 серпня 2019 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Результати навчання (компетентності)
5. Організація навчання курсу
6. Система оцінювання курсу
7. Політика курсу
8. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Методика викладання фахових дисциплін (диригування)
Викладач	Серганюк Любов Іванівна канддидат мистецтвознавства, професор кафедри методики музичного виховання та диригування
Контактний телефон викладача	067 7932032
E-mail викладача	umtaliu@gmail.com
Формат дисципліни	очна-заочна
Обсяг дисципліни	90 годин
Посилання на сайт дистанційного навчання	-
Консультації	2 години

2. Анотація до курсу

Навчальна дисципліна «Методика викладання фахових дисциплін (диригування)» належить до циклу вибіркових дисциплін освітньої та практичної підготовки бакалаврських освітньо-професійних програм і має за мету надання студентам знань та вмінь організації навчального процесу з вивчення професійно орієнтованих дисциплін у вищих навчальних закладах III й IV рівнів акредитації. Оскільки студенти вищих навчальних закладів здобувають вищу освіту відповідного ступеня за обраними спеціальностями, то отримання кваліфікації викладача передбачає вивчення методології викладання фаху. Кваліфікація хормейстера, диригента, викладача професійного навчально-виховного закладу передбачає вивчення методики викладання фахових дисциплін, яка ґрунтується на основних положеннях методики викладання «фаху». Курс методики включає такі модулі: методологія викладання фаху (диригування) у професійній підготовці диригента хору та вчителя музичного мистецтва; методика роботи з хором колективом; структурні компоненти музичної майстерності хорового диригента відповідно до вимог сучасності.

Стратегія розвитку мистецької освіти сьогодні пов'язана із внесенням інноваційних перетворень до її змісту й має ґрунтуватись на вирішенні завдань щодо якісної підготовки професійно компетентного педагога-музиканта, що, на наш погляд, потребує удосконалення мистецько-технологічних шляхів її реалізації. Тобто, досягнення внутрішньої єдності мистецької освіти має відбуватися за рахунок досягнення духовних важелів мистецтва й удосконалення мистецької практики. У системі підготовки майбутнього педагога музиканта цикл вокально-хорових дисциплін й хорове диригування зокрема, займає одне із провідних місць, оскільки визначається специфікою роботи фахівця, спрямованою на практичне вирішення завдань формування духовності підростаючого покоління засобами хорового мистецтва. в системі підготовки майбутніх педагогів-музикантів хорове диригування як навчальний предмет, на наш погляд, є одним із найбільш складних і специфічних серед інших видів професійної діяльності, оскільки потребує набуття інтегрованих фахових компетенцій, що є необхідною складовою професійної компетентності фахівця-музиканта. Успішному вирішенню зазначених завдань сприяють міжпредметні зв'язки даного курсу з іншими дисциплінами, що забезпечують у комплексі фахову підготовку студента, а також посилюють його професійно-педагогічну спрямованість. Передуючи виробничій практиці студентів, навчальна дисципліна знайомить їх зі структурою і змістом методики викладання фахових дисциплін (диригування), забезпечує набуття майбутніми викладачами первинних знань і вмінь щодо підготовки й проведення аудиторних занять, організації самостійної навчальної діяльності студентів, здійснення поточного й підсумкового контролю знань змісту фахових дисциплін. Зміст дисципліни включає навчання та виховання кваліфікованого диригента-професіонала, який відповідав би високим вимогам сучасного мистецтва, педагога і виконавця, керівника хорового колективу. Дана дисципліна сприяє формуванню світогляду диригента шляхом поглиблення знань у галузі історії української і світової музичної

культури, естетики, історіографії тощо; поглиблення теоретичних знань, диригентських навичок, вдосконалення диригентської майстерності; пошук нових прийомів і виконавських засобів для формування самостійного виконавського обличчя диригента. Оволодіння технікою диригування неможливе без навичок та вмінь, пов'язаних з дисциплінами музично-теоретичного циклу (сольфеджіо, гармонія, аналіз музичних форм, поліфонія, музична література). Майбутній викладач фаху має знати: основи педагогіки, психології та наукового педагогічного дослідження; цілі, завдання, зміст, форми, методи і засоби у галузі музичної освіти; методику викладання фаху (гри на музичному інструменті); теоретичні основи музичного мистецтва, структуру та принципи формоутворення музичної мови; теорію та практику виконавської майстерності; педагогічний репертуар, передбачений навчальними програмами з фаху; основні принципи планування навчально-виховного процесу та ведення необхідної навчальної документації, форми контролю; основні стильові напрями, процеси розвитку української та світової культури минулого й сучасності; сучасні досягнення музичної педагогіки в Україні та країнах зарубіжжя; сучасні державні нормативні документи МОН України, постанови з питань розвитку суспільства, культури й мистецтва. Майбутній викладач фаху повинен вміти: створювати індивідуальні програми розвитку особистості для кожного студента, враховуючи рівень музичних здібностей, можливостей, прагнень, працелюбства та художніх вподобань; вдосконалювати виконавську майстерність інструменталіста у технічному та інтелектуально-художньому відношенні; застосовувати знання з музично-теоретичних та навички з музично-практичних дисциплін професійної підготовки на заняттях з фаху; планувати та реалізовувати творчий процес роботи з музичним твором; накопичувати та «тримати у формі» виконавський репертуар; використовувати придбані знання та навички у професійній діяльності; організовувати навчально-виховний процес: постановка завдання, організація самостійної роботи, стимулювання активності й самостійності, корегування та контроль діяльності, оцінювання її результатів; встановлювати критерії оцінювання якості навчальної діяльності студентів; визначати оптимальні форми та методи здійснення контролю; розуміти, узагальнювати та враховувати у своїй професійній діяльності сучасні тенденції в музичному мистецтві і музичній педагогіці; формувати в українському суспільстві національну свідомість, гуманістичну мораль, художньо-мистецькі цінності. Вищевказані знання, уміння і навички спроможний забезпечити курс методики викладання фахових дисциплін (диригування) саме тому, що упродовж вивчення згаданої дисципліни студенти, здобуваючи теоретичні знання, щоразу закріплюють їх практично, формуючи уміння і навички для майбутньої професійної діяльності. Надзвичайно важливим є взаємозв'язок диригування з такими дисциплінами, як хорознавство й хоровий клас. Для усвідомленого сприйняття інтерпретації й виконання творів у класі та з хором необхідні теоретичні знання з курсу хорознавства, які реалізуються в практичній роботі з навчальним студентським хором, а під час проходження педагогічної практики - шкільним хором. Навчальна робота у класі хорового диригування проводиться у органічній єдності та взаємодії таких важливих сторін, як: заняття з викладачем, репетиційна робота з концертмейстером, самостійна робота студента над творами репертуару та створенням індивідуальних творчих завдань, практична робота з колективом. Навчання у класі хорового диригування вирізняється тим, що на відміну від солістів-виконавців під час навчання студент не має змоги спілкуватися з своїм інструментом. З хором він починає працювати лише після оволодіння певним арсеналом диригентської техніки та ознайомлення з основами роботи з хором. Таким чином, робота студента в класі хорового диригування передбачає опанування комплексом фахових компетенцій, пов'язаних із засвоєнням музично-теоретичних знань, диригентсько-хорових навичок та вмінь набуттям індивідуальних особистісних якостей, що необхідні для компетентної організації хорового виконавського колективу. Отже, курс методики викладання фахових дисциплін (диригування) – це дієвий чинник результативності професійної діяльності майбутнього викладача – диригента. Крім засвоєння інтегрованих компетенцій з профілюючих

дисциплін, студент у класі хорового диригування має оволодіти комплексом власне диригентських та хормейстерських навичок та умінь як складової його фахової компетентності. Зміст і завдання курсу хорового методика викладання фахових дисциплін, як навчального предмету, що є одним із найбільш складних і специфічних серед інших видів професійної діяльності, визначається необхідністю набуття студентами в процесі його опанування як інтегрованих фахових компетенцій, так і спеціальних, що притаманні хоровому мистецтву як одному із видів мистецтва. Успішному вирішенню зазначених завдань сприяють міжпредметні зв'язки даного курсу з іншими дисциплінами, що забезпечують у комплексі фахову підготовку студента, а також посилюють його професіоналізм. Саме окреслений комплекс фахових компетенцій, що отримується студентом в процесі вивчення дисципліни, забезпечує рівень його професійної компетентності й складає основу професіоналізму майбутнього педагога-музиканта.

3. Мета та цілі курсу

Метою курсу є виховання у студентів любові до хорового мистецтва, диригентської діяльності, оволодіння знаннями з теоретичних основ диригування, а також виконавськими навичками та умінями, необхідними для практичної роботи з хором. В класі хорового диригування вирішується комплекс завдань, що є специфічним для хорового мистецтва, як для виду мистецтва, так і як для навчального предмету. Метою викладання навчальної дисципліни «Методика викладання фахових дисциплін (диригування) є теоретико-методична підготовка майбутнього вчителя музичного мистецтва до практичної роботи в закладах загальної середньої освіти, майбутнього викладача музичного мистецтва до практичної роботи в закладах вищої освіти, формування професійної компетентності вчителя і викладача спроможного розв'язувати актуальні проблеми художньо-естетичного виховання молоді. Предмет має на меті прищепити студенту любов до хорового мистецтва, виховати ідейно переконаного, естетично розвиненого фахівця; підготувати студента до організації й здійснення вокально-хорової діяльності учнів шкіл різного типу в умовах урочної та позакласної роботи; допомогти студенту оволодіти диригентською технікою, елементами педагогічної й виконавської майстерності; сформувати у майбутніх вчителів музичного мистецтва професійні компетенції управління хоровим співом в умовах індивідуальних занять. Метою навчальної дисципліни є також формування у студентів здатності: використовувати психолого-педагогічні та фундаментальні знання для розв'язання практичних задач викладання фахових дисциплін у вищих навчальних закладах; прогнозувати напрямок розвитку викладання фахових дисциплін стосовно до вимог розвитку сучасного суспільства; –модифікувати методики викладання фахових дисциплін у вищих навчальних закладах відповідно до сучасних вимог суспільства; системно підходити до організації навчання фахових дисциплін та контролю знань студентів у вищій школі; враховувати психологічні особливості ученнево-пізнавальної діяльності та застосовувати методи її активізації; б –здійснювати педагогічне спілкування, дотримуючись загальноприйнятих норм поведінки і моралі у професійних відносинах.

Мета викладання курсу «Методика викладання фахових дисциплін (диригування) полягає у формуванні педагогічних засобів професійного розвитку у процесі професійної підготовки магістрів освітнього напрямку з педагогічною спеціалізацією; оволодінні науково-теоретичними основами методики викладання диригування, як складової навчальної дисципліни музично-педагогічної освіти у вищій школі, та всіх профільних дисциплін диригентської освіти; розширити і професійно загострити тематику теоретичної та методичної підготовки майбутнього хормейстера, зміст якої не охоплюється повністю рамками стандартних дисциплін - хорознавством та методикою роботи з хором; підготовка фахівців - диригентів, хормейстерів до практичної роботи в якості викладачів спеціальних дисциплін в музичних училищах, училищах мистецтв, педагогічних училищах.

«Методика викладання фахових дисциплін (диригування) базується на вивченні таких музичних дисциплін: хорове диригування, теорія музики, сольфеджіо, гармонія, фортепіано, аналіз музичної форми, читання хорових партитур, хоровий клас, вокальний клас, хорознавство, аранжування, педагогіка, психологія, музична психологія. Дисципліна «Методика викладання фахових дисциплін (диригування) є однією з профільюючих дисциплін, що визначають кваліфікацію випускника як викладача. Дисципліна дає основні знання про зміст, організації, формах і методах ведення предметів спеціального циклу («Диригування», «Читання хорових партитур», «Хоровий клас», «Хорознавства та методика роботи з хором», «Хорове аранжування», «Хорова література», «Історія хорової музики», вивчає теоретичні основи викладання і шляхи їх практичного втілення.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Методика викладання фахових дисциплін (диригування) є:

- сформуванню у студентів цілісну систему поглядів на музично-педагогічний процес;
- сприяти розвитку інтересу до педагогічної праці, потреби розглядати її з позицій сучасних вимог;
- забезпечення компетентності у реалізації завдань модернізації й активізації вивчення музичних дисциплін задля створення інноваційного, інформаційного навчального середовища; сформуванню у студентів професійні компетентності для подальшої роботи з хором, вокальним колективом;
- познайомити студентів із системою диригентського, вокального виконавства, найкращими творами українських та закордонних композиторів минулого і сучасності;
- сприяти формуванню навичок організаційно-методичної роботи в хоровому та вокальному колективі;
- виховувати у студентів любов до вокально-хорового мистецтва та виконавської діяльності;
- виробити навички вокально-хорового самовизначення в контексті технологічного та художнього втілення творів;
- засвоїти вокально-хорові компетентності, необхідні для проведення практичної роботи зі співацьким колективом;
- розвинути художнє мислення, оволодіваючи комплексом музично-виразних засобів в творчому процесі виконання вокально-хорової музики;
- отримати досвід виконавської практики;
- вдосконалення педагогічної майстерності майбутніх хорових диригентів;
- піднесення диригентської майстерності з метою впровадження в хорову практику творів різних стилів і жанрів;
- оволодіння інноваційними педагогічними методиками викладання музичного мистецтва;
- формування необхідних для професії вмінь і навичок, вміння їх використовувати в реальній практиці;
- ознайомити майбутніх фахівців з науково-теоретичними основами диригування як виду мистецтва, його науковим апаратом;
- сприяти систематизації знань, удосконалення технічних навичок набутих в курсі практичного диригування;
- забезпечити методичну підготовку до викладання диригування у вищих навчальних закладах музично-педагогічної освіти;
- прищепити навички самостійної роботи з фаховою літературою, орієнтації в ній, а також закласти навички формування навчально-художнього репертуару з диригування.
- формувати широкий художній музичний кругозір майбутнього викладача вузів;
- виховувати вміння самостійно мислити, критично аналізувати прочитану літературу;
- визначати методи самостійної роботи студентів над навчально-методичними матеріалами спеціальних дисциплін;
- навчити студентів складанню та виконанню практичних завдань.

Отже, завдання курсу полягають 1) у теоретичному узагальненні історичного досвіду

хорової творчості, виконавства та педагогіки, 2) в ознайомленні з найбільш видатною хоровою літературою, що представляє різні стилі хорового мистецтва, 3) в освоєнні складних проблем вокально-хорової педагогіки і методики роботи з хором.

Майбутній педагог-музикант має бути спроможним визначити гармонічний та ладофункціональний розвиток музично-тематичного матеріалу, чути структуру акорду і його розташування, утримувати без інструменту висоту тональності, сольфеджувати кожну партію окремо (горизонтально) і почергово (вертикально), переходити з однієї партії на іншу. Засвоєння вказаних дисциплін сприяє формуванню фахових компетенцій, необхідних для професійного виконавського втілення хорових творів. Важливого значення для майбутнього фахівця набуває оволодіння інструментом, яке дає змогу студентові самостійно ознайомитися з хоровою партитурою, вивчити й проілюструвати з відповідними нюансами, фразуванням, темпами. Виконавська культура сприяє оволодінню методикою диригентсько-хорової роботи й є одним з проявів професійної компетентності майбутнього фахівця-музиканта. Диригентська діяльність пов'язана також із постановкою голосу та основами вокалу. Правильне оволодіння вокальними навичками, свідоме засвоєння методики виховання співацького голосу сприяють розвитку професійної компетентності студента. В результаті виконаних завдань курсу студент набуває знання: з основ техніки диригування (історія зародження та розвитку диригентського мистецтва, розуміє особливості диригентської «мови», інформаційної природи диригентських жестів, володіє диригентським апаратом та його складовими, основними метричними схеми, прийомами показувступу та зняття, диригентськими штрихами, засобами виразності в диригуванні тощо); знаннями з музично-теоретичних дисциплін, які допоможуть визначати особливості музичної мови (інтонація, мотив, музична фраза, тема, тип мелодичного руху, лад, темброве забарвлення), ладотональності (тональний план, прийоми зміни тональностей - відхилення, модуляції, співставлення), гармонічної мови (функції гармонії у формоутворенні), метр, ритм, розмір, жанровий стиль; знаннями теоретичних основ хорознавства (тип і вид хору), хорові партії співацькі голоси та їх природа (групи та класифікація голосів, дихання, тембр, діапазон - загальний, робочий, теситура, регістри, перехідні звуки), елементи хорової звучності (стрії – чистота звуковисотного інтонування, ансамбль – загальний, частковий, унісонний, тембровий, ритмічний, динамічний тощо); знаннями виконавських засобів виразності та їх функції (темп, ритм, фразування, штрихи, кульмінація, прийоми зображальності у співі); знаннями методики роботи з хором (врахування особливостей психофізіологічного, музичного та вокального розвитку осіб різних вікових груп, особливостями добору репертуару для дитячих, навчальних, професійних хорів, причинами недоліків у вокально-слуховому розвитку та засоби їх подолання, прийомами роботи над строем, ансамблем, звукоутворенням, дикцією, співацьким та хоровим диханням.

Компетенції соціально-особистісні:

- розуміння та сприйняття етичних норм поведінки відносно інших людей і відносно природи (принципи біоетики);
- здатність до навчання впродовж життя;
- здатність до критики й самокритики;
- толерантність;
- розуміння концепцій реалізації основних освітніх програм і навчальних планів середньої освіти України на рівні, що відповідає державним освітнім стандартам;
- оволодіння загальними та специфічними закономірностями навчання студентів музичних дисциплін;
- забезпечення єдності навчання та виховання в навчальному процесі;
- впровадження інноваційних форм і технологій у процес викладання музичних дисциплін;
- ознайомлення з сучасними активізуючими методиками музичного навчання з метою їх практичного впровадження.

Загальнонаукові компетенції:

- базові уявлення про основи філософії, психології, педагогіки, що сприяють розвитку загальної культури й соціалізації особистості, схильності до етичних цінностей, знання вітчизняної історії, економіки й права, розуміння причинно-наслідкових зв'язків розвитку суспільства й уміння їх використовувати в професійній і соціальній діяльності;

Інструментальні компетенції:

- здатність до письмової й усної комунікації рідною мовою;

Професійні компетенції:

- здатність виявляти актуальні соціальні проблеми;

- здатність здійснювати теоретичний аналіз соціальної проблеми;

- здатність пропонувати та обґрунтовувати гіпотези на основі теоретико-методологічного аналізу;

- здатність застосовувати на практиці методичні принципи для засвоєння музичних дисциплін, зокрема – доступності, послідовності навчання; новітні явища в музичному мистецтві в єдності традицій і новаторства; вміння сприймати й аналізувати твори музичного мистецтва; інноваційні техніки, комп'ютерні програми, інтернет-ресурси;

- готовність здійснювати аналіз конкретних музичних творів з точки зору їх жанрово-стильових ознак, музичної форми, мовновиражальних засобів, технічних труднощів;

- здатність систематизувати накопичений музичний досвід; базові уявлення про закономірності та явища музичного мистецтва, способи їх пояснення на методичному рівні;

- здатність застосовувати різні диригентські методики;

- готовність здійснювати самостійний критичний та аргументований аналіз джерельних (документальних) матеріалів;

- готовність до саморозвитку, підвищенню кваліфікації та майстерності;

- здатність користуватися символікою і сучасною термінологією музичної мови;

- здатність до перенесення системи фахових знань у площину навчального предмету музичне мистецтво, структурування навчального матеріалу, проектування та організації власної діяльності;

- використання виявляти музикальність, виконавські інтерпретаційні, артистичні уміння учителя музичного мистецтва.

- здатність застосовувати елементи теоретичного та експериментального дослідження для підвищення ефективності мистецько-педагогічної діяльності;

- здатність відчувати і демонструвати емоційну чутливість, рефлексію, ціннісне ставлення до музичних творів, здійснювати активне сприймання, запам'ятовування, відтворення і художньо-педагогічне тлумачення змісту і смислу творів мистецтва;

- здатність до інноваційної діяльності в сфері культури, мистецтва та освіти.

Професійні компетенції полягають у:

-стійкій мотивації культурного зростання засобами професії і усталеному професійному інтересі до безперервного оновлення індивідуально-професійного ресурсу;

- знаннях основних теорій розвитку людини засобами музичного мистецтва і розуміння їх основ для забезпечення оригінального використання ідей, а також проведення наукових досліджень;

-здатності до системної апперцепції і інтеграції галузевого знання та подолання суперечностей його об'єктивації у педагогічній реальності;

-здатності і уміннях використовувати знання для вирішення проблем особистісного взаєморозвитку себе і іншого у новому середовищі і культуровідповідних контекстах художнього розвитку людини;

-вміннях зрозумілого донесення власної професійної позиції до фахівців і нефахівців у музично-педагогічній галузі;

-навичках самостійно продовжувати навчання;

-формуванні умінь самоорганізації творчого потенціалу відповідно до потреб професійної реальності і культурних вимог її вдосконалення;

- формуванні професійного менталітету науково-педагогічного працівника музично-педагогічної і мистецької галузей;
- формуванні соціально-професійних і між-предметних компетенцій;
- формуванні музично-педагогічного професіоналізму педагога-музиканта;
- здатності до інтелектуальної автономності.

5. Організація навчання курсу

Обсяг курсу	
Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	30 год.
практичні	15 год.
самостійна робота	45 год.

Ознаки курсу			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
У	014 Середня Освіта (Музичне мистецтво)	3 роки 10 місяців	вбірковий

Тематика курсу					
Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год	Вага оцінки	Термін виконання

Змістовий модуль 1. Значення курсу «Методологія викладання фаху (диригування) у професійній підготовці диригента хору та вчителя музичного мистецтва»

Тема 1. Хорова методика: історія та етапи розвитку. Основні тенденції хорової педагогіки педагогіки. Сучасні хорові методики й технології викладання. Класифікація хорових дисциплін.	лекція	1,12,13,19,20,21,22,32,34,46,48,49,59,65,97,81,91,92,98,107 - 109,133,135 - 140	6		1-2 тиждень
Тема 2. Загальні засади методики викладання хорових дисциплін.	лекція	1,12,13,19,20,21,22,32,34,46,48,49,59,65,97,81,91,92,98,107 - 109,133,135 - 140	3		3 тиждень
Тема 3. Хоровий спів як вид музичного виконавства. Організація навчання у хоровому класі. Принципи і методи навчання хорового співу Особисто-орієнтований підхід до викладан-	лекція	2,3,7,29,32,33,35,51	3		4 тиждень
	практичне		3	1-5 балів	5 тиждень

ня хорових дисциплін.					
Тема 4. Фахові компетенції та специфіка діяльності викладача хорового співу. Творча готовність до процесу співу.	самостійна робота	2,3,7,29,32,33,35,51	10		1-5 тиждень
Тема 5. Вікові особливості будови та розвитку співацького апарату. Будова гортані та її робота під час співу. Артикуляційний апарат. Співацьке дихання. проблеми охорони дитячого голосу в світлі сучасних програм із «Музичного мистецтва»	практичне	5,7,9,34,43,57,61,82,84,85,88,90,96,97,102,107,139	3	1-5 балів	6 тиждень
Тема 6. Мануальна техніка (характеристика). Диригентський апарат (характеристика).	лекція	5,7,9,34,43,57,61,82,84,85,88,90,96,97,102,107,139	3		7 тиждень
	самостійна робота		10		8-9 тиждень
Тема 7. Робота над постановкою диригентського апарату Ауфтакт (визначення, характеристика, види). Методи роботи над різними видами ауфтакту. Диригентські схеми.	практичне	5,7,9,34,43,57,61,82,84,85,88,90,96,97,102,107,139	3		8 тиждень
	самостійна робота		10		8-9 тиждень
Змістовий модуль 2. Методика роботи з хоровим колективом					
Тема 8. Формування навиків роботи над партитурою. Хорові вправи для вироблення гармонічного та мелодичного слуху.	практичне	17,18,41,43,45,53,62-64,71,73,93,95,124 -125	3	1-5 балів	9 тиждень

Тема 9. Вокальна робота з хоровим колективом.	самостійна робота	17-18,36-37,41,45,53,70,93,129,132,140	3		9 тиждень
Тема 10. Методика роботи над шкільним пісенним матеріалом.	практичне	18,42,51,54,62,64,71,73,81,83,93,95,107,109,113,124-125,132,140	3		10 тиждень
	самостійна робота		3		10 тиждень
Тема 11. Специфіка вокально – хорової роботи з різними видами колективів. Проблема стилю в хоровому виконавстві. Естетична культура диригента.	лекція	17-18,36-37,41,45,53,70,93,129,132,140	3		11 тиждень
Змістовий модуль 3. Структурні компоненти музичної майстерності хорового диригента відповідно до вимог сучасності.					
Тема 12. Робота з метрономом, камертоном, фортепіано, концертмейстером.	самостійна робота	2,6,7,10,27-28	3		11-12 тиждень
Тема 13. Музична освіта – музичне виконавство – концертна практика.	лекція	5,7,9,34,43,57,61,82,84,85,88,90,96,97,102,107,139	3		12 тиждень
Тема 14. Культурологічний та музикознавчий аналіз музичних творів.	лекція	30,38,40-41,47-50,71,73,87,99,101,112,132	6		13-14 тиждень
	самостійна робота		3		13 тиждень
Тема 15. Українські та зарубіжні хорові диригенти (хори, репертуар, методи роботи).	самостійна робота	14-16,18,23-24,26,31,42,58,62,66,75-79,104-106,110-122,130,131,134		1-5 балів	13-15 тиждень
Тема 16. Авторський текст і виконавець: проблеми інтерпретації. Виконавський стиль, виконавський аналіз.	лекція	17-18,36-37,41,45,53,70,93,129,132,140	3		15 тиждень
Тема 17. Слухання та аналізування відповідних музичних творів	самостійна робота	14-16,18,23-24,26,31,42,58,62,66,75-79,104-106,110-	-		Впродовж курсу

		122,130,131, 134			
Тема 18. Технічні засоби диригування. Методи використання ТЗН в процесі освоєння фаху диригента.	самостійна робота	22,59,91-92,107,135,139	3		15 тиждень
Змістовий модуль 4. Іспит					
			90 годин	20 балів	
6. Система оцінювання курсу					
Загальна система оцінювання курсу					
<p>Комплексна діагностика знань, умінь і навичок студентів із дисципліни здійснюється на основі результатів проведення поточного й підсумкового контролю знань.</p> <p>Поточний контроль з дисципліни «Методика викладання фахових дисциплін (диригування)» здійснюється на практичних заняттях протягом всього курсу навчання і має за мету перевірку засвоєння магістрантами змістових модулів навчальної дисципліни та виховання у них постійного прагнення до самовдосконалення.</p> <p>Основні принципи поточного контролю:</p> <ul style="list-style-type: none"> перевірка якості засвоєння магістрантом теоретичного матеріалу; перевірка виконання практичного завдання; перевірка самостійно підготовлених доповідей; перевірка самостійно підготовленого практичного завдання. поглибити знання з історії диригентського мистецтва; <p>Практичні заняття оцінюються за шкалою від 1 до 20 балів. Студент повинен на практичних заняттях продемонструвати: розуміння головних засади діяльності українських диригентських шкіл (львівська, київська, одеська, харківська); провести чітке розмежування функцій диригента (керівна, виконавська, репетиційна, організаційна, інтерпретаційна); оволодіння педагогічними та методичними прийоми опанування техніки диригування (на основі основоположних праць українських і зарубіжних диригентів); методику роботи над хоровим твором (із включенням музично-теоретичного, вокально-хорового, виконавського аналізів); вміння використовувати головні теоретичні положення у практичній діяльності. Крім засвоєння інтегрованих компетенцій з профільюючих дисциплін, студент має оволодіти комплексом власне диригентських та хормейстерських навичок та умінь як складової його фахової компетентності. Серед великої їх кількості особливої ваги набувають: усвідомлене використання мануальної техніки як засобу втілення художнього змісту твору у диригентському жесті; самостійне вивчення й грамотне виконання на фортепіано хорової партитури; точне у ладовому відношенні інтонування хорових партій (горизонтальне, вертикальне, сольфеджіо, з текстом, на склади, вокалізація), дотримання основних правил співу щодо співацької постави, звукоутворення й звуковедення, дихання (пофразне, ланцюгове), дикція, зосередження уваги на неточностях у виконанні та виправленні їх; здійснення «тональної настройки» від камертону «ля»; розкриття змісту твору на основі музичнотеоретичного та вокально-хорового аналізу твору; створення власної інтерпретації твору; розрізнення відмінностей хорової музики різних епох та сторіч; спів з допомогою внутрішнього слуху «про себе» твору для слухового та вокально- інтонаційного його засвоєння; організація та проведення репетиційної роботи з хором; корегування вокально- хорового звучання при засвоєнні хористами твору; розспівування хору й подолання недоліків у звучанні, пояснення природи їх появи, використання різних прийомів для подолання труднощів; організація концертних виступів, підтримання відповідного тону у колективі під час виконання тощо. Отже, зміст навчання у класі хорового диригування визначається набуттям студентами як інтегрованих фахових компетенцій, так і спеціальних, що притаманні власне такому виду діяльності.</p>					

Завданням підсумкового контролю (іспит) є перевірка глибини засвоєння магістрантом програмового матеріалу кредиту.

Вимоги до письмової контрольної роботи

Контрольна робота дозволяє студентам опанувати необхідними практичними навичками при вирішенні конкретних практичних завдань, розвитку навичок самостійної роботи й оволодіння методикою ведення наукових досліджень.

Метою виконання контрольної роботи є: закріплення, поглиблення і узагальнення знань, отриманих студентами під час набуття теоретичних і практичних навичок.

При виконанні контрольної роботи студент повинен продемонструвати вміння у сфері науково-дослідної діяльності, роботи з готовими матеріалами, уміння творчого й оригінального вирішити постановлені завдання.

Контрольну роботу студенти виконують самостійно протягом вивчення дисципліни з проведенням консультацій викладачем дисципліни відповідно до графіка навчального процесу.

Контрольна робота оцінюється від 1 до 10 балів.

Семінарські заняття

0 балів - Не засвоїв навчальної програми, не вміє викласти зміст кожної теми навчальної дисципліни, не виконав модульного контролю

3 бали - Не засвоїв більшості тем навчальної програми не вміє викласти зміст більшості основних питань навчальної дисципліни. Не виконав більшості завдань кожної теми та модульного контролю в цілому.

5 балів – Засвоїв лише окремі питання навчальної програми. Не вміє достатньо самостійно викласти зміст більшості питань програми навчальної дисципліни. Виконав лише окремі завдання кожної теми та модульного контролю в цілому.

7 балів - Вміє самостійно викласти зміст основних питань програми навчальної дисципліни, виконав завдання кожної теми та модульного поточного контролю в цілому.

10 балів - Повно та ґрунтовно засвоїв всі теми навчальної програми вміє вільно та самостійно викласти зміст всіх питань програми навчальної дисципліни, розуміє її значення для своєї професійної підготовки, повністю виконав усі завдання кожної теми та поточного модульного контролю в цілому. Індивідуальне завдання є видом поза аудиторної індивідуальної діяльності результати якої використовуються у процесі вивчення програмного матеріалу навчальної дисципліни.

Самостійно підготовлене практичне завдання оцінюється від 1 до 10 балів.

До підсумкового контролю студент може отримати до 50 балів, але не менше 20 балів.

Умови допуску до підсумкового контролю

Підсумковий контроль проводиться у формі іспиту. Студент допускається до іспиту при умові виконання всіх завдань, що ставляться при вивченні програмного матеріалу, оцінюванням практичних та семінарських занять, виконаними контрольними роботами. Семестрова оцінка відображає сукупну суму балів з усіх видів навчальної програми.

Поточний контроль на практичних заняттях включає систематичне виконання студентом різних видів індивідуальних завдань, спрямованих на поглиблення знань, отриманих на лекційних заняттях, отримання необхідних умінь і навичок для успішного проведення диригентської практики.

Підсумковий контроль оцінюється за такими видами: усне опитування (індивідуальне, фронтальне); практичний контроль, під час якого виявляються вміння та навички студентів, набуті під час практичної діяльності.

7. Політика курсу

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти після засвоєння навчальної дисципліни мають продемонструвати такі **результати навчання**: знання: – методичних особливостей формування обсягу навчальної інформації з фахових дисциплін для вивчення у вищих навчальних закладах; – психолого-педагогічних особливостей засвоєння навчальної інформації та обміну навчальною інформацією між викладачем і студентами; – методики оцінювання якості засвоєння навчальної інформації студентами; – головних напрямів перспективного розвитку викладання фахових дисциплін у вищих навчальних закладах. уміння: – враховувати психологічні особливості учнів та професійно-педагогічної діяльності учасників освітнього процесу у вищій школі; – створювати продуктивні технології навчання фахових дисциплін у вищих навчальних закладах з урахуванням вимог розвитку сучасного суспільства та промислового виробництва; – розробляти дидактичні матеріали для викладання і контролю знань студентів з фахових дисциплін; – навчити студентів прогнозувати кінцеві результати вивчення фахових дисциплін у вищих навчальних закладах; – оптимізувати свій робочий час для здійснення професійно-педагогічної та наукової діяльності; мати уявлення про: – проведення різних видів занять з фахових дисциплін; – організацію контрольних заходів щодо перевірки якості засвоєння фахових дисциплін студентами вищих навчальних закладів; – розробку дидактичних матеріалів з фахових дисциплін; – проведення навчальних занять із застосуванням інтерактивних методів та засобів навчання; – оптимізацію використання свого робочого часу.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати :

- принципи складання тематичних планів по лекційних курсах, раціонального розподілу навчального матеріалу по семестрах; визначення змісту семінарських занять;
- принципи складання індивідуальних планів роботи з диригування, читання хорових партитур і аранжування;
- основи психології диригентської професії, форми і методи індивідуальної роботи в класі диригування;
- отримати навички написання курсових робіт, реферату;
- методику з організації занять з читання хорових партитур, хоровий аранжування;
- освоїти колективні форми навчання, методи організації роботи хорового класу,
- форми і методи викладання лекційних курсів;
- знати вивчений теоретичний матеріал з історії хорового мистецтва, хорової педагогіки, мати пізнання хорової літератури, опанувати методами вирішення проблем вокальної роботи над хоровим твором, отримати знання про побудову репетиційного процесу в хоровому колективі.

вміти :

- планувати навчальний роботу і здійснювати контроль засвоєння знань учнями;
- володіти принципами складання тематичних планів по лекційних курсах,
- раціонально розподіляти навчальний матеріал по семестрах;
- визначати зміст семінарських занять;
- зробити теоретичний, вокально-хоровий аналіз;
- скласти виконавський план творів;
- скласти план репетиційної роботи з хором;
- використовувати різні прийоми роботи над хоровим строєм, ансамблем, створенням художнього образу;
- володіти основними знаннями про зміст, організації, форми і методи ведення диригування, володіти теоретичними основами викладання, знати шляхи їх практичного втілення.

8. Методи навчання

Методи повинні використовуватись із урахуванням системи існуючих сьогодні науково-аргументованих загальнодидактичних, музичних та спеціальних принципів навчання. Серед останніх слід виділити принципи науковості, системності й послідовності, доступності й посильності, наступності й перспективності, єдності усвідомленого й емоційного, художнього й технічного тощо. Функціонуючи в тісному взаємозв'язку, зазначені принципи утворюють досить міцний фундамент для набуття студентами професійної компетентності. Принципово важливого значення в організації й здійсненні навчально-виховного процесу має коректне використання й співвідношення методів і прийомів. Багатогранність диригентської професії вимагає комплексного підходу до формування у студентів диригентських навичок та умінь, що в свою чергу передбачає широке використання самих різноманітних **методів навчання**: вербальних, наочних, практичних, репродуктивних, проблемних. Одним з найбільш поширених у практиці мистецької освіти є **пояснювально-ілюстративний метод** який поєднує вербальний і наочний методи (пояснення за допомогою слова та показ). Вербальний метод передбачає використання **бесіди, пояснення, розповіді, усного аналізу**. Так, наприклад, при ознайомленні з твором спочатку проводиться бесіда про авторів музично-поетичного тексту, аналізуються та характеризуються особливості виражальних засобів (ладотональний план, гармонічна мова, музична форма, метро-ритмічна структура, динаміка та ін.), визначаються прийоми диригентського втілення. З наочних методів застосовуються **виконання твору на фортепіано, ілюстрація запису, показ викладачем диригентського його втілення під супровід концертмейстера, спів хорових партій**. Завдяки дохідливості, емоційності та естетичному впливу показ створює можливості для наслідування, що дуже важливо для здійснення диригентської діяльності. Для усвідомленого оволодіння диригентською технікою та методикою роботи з хором корисно: відтворювати голосом хорові партії з тактуванням різними способами (сольфеджування, на склади, з текстом, вокалізація, з підтримкою інструменту, самостійне інтонування, спів напам'ять, гра та і спів хорової партії сольфеджіо та зі словами); співати мелодичну лінію хорові партії з одночасним виконанням хорової партитури на фортепіано; грати партитуру на фортепіано і одночасно співати вилучену з неї хорову партію; співати хорові партії, здійснюючи перехід з однієї на іншу; співати почергово звуки (тони), що складають акорд; транспонувати хорові партитури при виконанні на фортепіано на півтону вгору і вниз; самостійно визначати особливості та виконавські труднощі твору з наступним їх обговоренням з викладачем; самостійно добирати вправи, розспівки для вокально-хорового розвитку та подолання складних епізодів у творі щодо мелодичного (звуквисотного) руху, ритму, темпу характеру тощо; здійснювати «настройку» на тональність твору від камертону «ля» та «роздавати» звук початкового акорду хоровим партіям згідно існуючих норм. Важливого значення набувають також **практичні методи**, які не тільки допомагають в оволодінні основами диригентської техніки та практичної роботи з хором, а й впливають на розвиток творчої ініціативи студентів. Одним з найбільш ефективних у цьому відношенні можна вважати широке **використання хрестоматійного матеріалу** для хорового співу з методичними вказівками для диригента, а також вправ, як одного з способів реалізації практичних методів. Кожна вправа має конкретне призначення і спрямовується на виправлення недоліків у техніці диригування, удосконалення художньої виразності диригентського жесту та практичних умінь, навичок, потрібних для здійснення хорової роботи. Неможливо оволодіти диригентською технікою, компетенціями, необхідними для практичного втілення без **репродуктивного методу**, який об'єднує словесні, наукові та практичні методи. Використання цього методу передбачає поглиблення раніше набутих знань, відпрацювання набутих умінь, навичок та їх удосконалення за допомогою цілеспрямованого добору музично-дидактичного матеріалу: системи вправ, хорових творів. Велику користь приносить також **проблемний метод**, який в класі хорового диригування реалізується за рахунок виконання індивідуальних творчих завдань. Його використання

спрямовується на активізацію мислення, розвиток креативності та самостійності студентів в оволодінні мануальною технікою та методикою роботи з хором.

9. Рекомендована література

1. Абдуллин Э. Методологический анализ проблем музыкальной педагогики в системе высшего образования: учебное пособие – М: Прометей, 1990. – 194 с.
2. Андреева Л. Методика преподавания хорового дирижирования. - М.: Музыка, 1969.- 117с.
3. Анисимов, А. Дирижёр–хормейстер : творч.–метод. зап. – Л. : Музыка, 1976. -159 с.
4. Асафьев Б.В. О хоровом искусстве. - Л.: Музыка, 1980. - 212с.
5. Багриновский М.М. Дирижерская техника рук. - М.: 1947. - 294с.
6. Багриновський М. Хорознавство і керування хором. – К.: Вище Училище воєнних диригентів,1947.
7. Безбородова, Л. Диригування. - М: Освіта, 1990 .
8. Бенч-Шокало О.Г. Український хоровий спів: Актуалізація звичаєвої традиції: Навч. посіб. - К.: Ред. журн. "Укр. Світ", 2002. - 440 с: іл., нот.
9. Бернштейн Н.А. О построении движений. - М.: 1985. - 175с.
10. Берлянич М. О развитии интонационного слуха исполнителя (к проблеме межпредметных связей) / Вопросы воспитания музыкального слуха: сборник науч. трудов. – Л.: Музыка,1987. – С. 20–43.
11. Берлянич М. Воспитание музыканта-исполнителя: *проблема преемственности* Проблемы комплексного творческого воспитания музыканта-исполнителя: Сборник трудов Новосибирской гос. консерватории им. М. Глинки: М.–Новосибирск, 1984. – С. 68–75.
12. Богуславська А. ОБОЛОНювання освіти: Україна, згідно з Болонським договором, наблизатиме свою систему освіти до європейських *стандартів*. Україна молода. – 2005. – 4 лист.(№ 206). – С. 14.
13. Бочкарёв Л. Психология музыкальной деятельности: *монография* / – М.: Из-во “Институт психологии РАН”, 1997. – 352 с.
14. Библиотека студента-хормейстера. Вып. 7. – М.,1970; Вып. 18. – М.,1982; Вып. 32. – М.,1972.
15. Библиотека хормейстера. – М.,1966. Вип. 20, 22, 14
16. Библиотека хормейстера. Вып. 11. – М.,1965; Вып. 19. – М.,1967; Вып. 18. – М.,1965.
17. Білявський Е.Г. Засвоєння сучасної музичної мови в хорі. - К.: Музична Україна, 1984.- 40с.
18. Болгарский А., Сагайдак Г. Хоровый класс и практика работы с хором. – К.: Музична Україна, 1987.
19. Васильев В. А. Нариси про диригентсько-хорову освіту – Л.: Музыка, 1991. – 117 с. С
20. Ващенко Г. Виховна *роля мистецтва*. Твори: В 4-х т. – К. : Школяр – Фада ЛТД, 2000. – Т.4: Праці з педагогіки та психології. – 416 с.
21. Выготский Л. Психология искусства [Текст]: монография – М.: Педагогика, 1987. – 344 с.
22. Вища освіта і Болонський процес [Текст]: підручник / Укладачі Г. Пономарьова, А. Харківська, О. Бабакіна, Т. Отрошко, І. Соловійова – Х., 2011. – 304 с.А
23. Вериківський М. Вибрані хорові твори. Хор та пісні. – К.: Музична Україна, 1981. Т. IV.
24. Верьовка Г. Вибрані хорові твори. – К.: Музична Україна, 1986.
25. Виноградов, К. П. Работа над дикцией в хоре – М.: Музыка, 1967.
26. Воробкевич С. Хорові твори без супроводу. – К.: Музична Україна, 1996.
27. Гинзбург Л. Дирижерское исполнительство. Практика. История. Эстетика. – М.: Музыка, 1975. – 631 с.
28. Дирижерское исполнительство. Практика. История. Эстетика. - М.: Музыка, 1975. - 143с.

29. Дмитревський Г.С. Хорознавство і керування хором. - К.: 1961. - 93с.
30. Дмитриевская, К. Н. Анализ хоровых произведений – М., 1965.
31. Дремлюга М. Пори року. – К.: Музична Україна, 1966.
32. Егоров, А. А. Очерки по методике преподавания хоровых дисциплин – Л., 1958.
33. Егоров, А. А. Теория и практика работы с хором – Л. ; М.: Госмузиздат, 1951.
34. Ержемский Г.Л. Психология дирижирования. - М.: Музыка, 1988. - 78с.
35. Егоров О.О. Теорія і практика роботи з хором. - К.: 1961. - 237с.
36. Живов В.Л. Хоровое исполнительство. Теория. Методика. Практика Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. — М. Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2003. — 272 с.
37. Живов, В. Л. Интерпретация хоровой музыки – М, 1991.
38. Живов, В. Л. Исполнительский анализ хорового произведения. – М., 1987
39. Живов, В. Л. О выразительности дирижёрского жеста. Работа в хоре. – М., 1977.
40. Живов, В. Л. О музыкально–выразительных средствах в хоровом исполнительстве. Хоровой коллектив.– М.: Музыка, 1976.
41. Живов, В. Л. Трактовка хорового произведения – М., 1986.
42. Зверева Е. Репертуар хорового класса . – М.,1969. Вып. 1.
43. Зиновьева, Л. П. Вокальные задачи ауттакта в хоровом дирижировании – СПб. : Композитор, 2007. – 152 с.
44. Иванов-Радкевич А.П. О воспитании дирижера. - М.: Музыка 1973. - 75с.
45. Иконникова, Л. Н. Интерпретаторская культура хорового дирижера ; науч. ред. Ю. Д. Златковский. – Минск : Изд. центр БГУ, 2005. – 143 с.
46. Казанцева Л. Основы теории музыкального содержания: учебное пособие / – Астрахань: ИПЦ «Факел», 2001. – 214 с.
47. Казанцева Л. Анализ музыкального содержания: методическое пособие – Астрахань: Изд-во Астраханской гос. консерватории, 2002. – 82 с.
48. Казанцева Л. Анализ музыкального содержания: вопросы методологии (в споре с гипотетическими оппонентами) / Музыкальное содержание: Наука и педагогика: Материалы Всерос. научно-практ. конф. /Отв. ред.-сост. – Астрахань: ГУП ИПК “Волга”, 2004. – С. 20–35.
49. Казанцева Л. Автор в музыкальном содержании: монография – М.: РАМ им. Гнесиных,1998. – 184 с.
50. Казанцева Л. Тема как категория музыкального содержания - Муз. академия. – 2002. – № 1. – С. 131–139.
51. Казачков, С. А. Дирижер хора – артист и педагог. Казан. гос. консерватория. – Казань, 1998. – 308 с.
52. Казачков, С. А. Дирижерский аппарат и его постановка : учебное пособие – М., 1967. – 111 с.
53. Казачков, С. А. О вокально–хоровой фразировке : беседы в форме рондо – Казань : Изд-во Казан. консерватории, 2001. – 48 с.
54. Казачков, С. А. От урока к концерту– Казань : Изд-во Казан. ун-та, 1990. – 343 с.
55. Кан Э. Элементы дирижирования — Л.: Музыка, 1980. — 216 с.
56. Канерштейн М.М. Вопросы дирижирования. - М.: Музыка, 1965. - 220с.
57. Когадеев А. Техника хорового дирижирования. Элементарные основы // Учебное пособие для музыкальных и музыкально-педагогических училищ. — Мн.: Высшая школа, 1968. — 252 с.
58. Козак Є. Хорові твори. – К.: Музична Україна, 1977.
59. Козир А. Вступ до акмеології мистецької освіти: навч.-метод. посібний /А. Козир, В. Федоришин. – К.: НПУ імені М. Драгоманова, 2012. – 263 с.
60. Колесса М. Українські народні пісні з Волині. – К.: Мистецтво, 1966
61. Колесса М.Ф. Основы техники дирижирования. - К.: Музична Україна, 1981. - 204с.
62. Коломієць А. Хорові твори без супроводу. – К.: Музична Україна, 1978.
63. Коломієць. Курс читання хорових партитур. – К.: Музична Україна, 1977.

64. Копытман, М. Хоровое письмо— М. : Совет. композитор, 1971. – 200 с.
65. Кофман Р.І. Виховання диригента: психологічні особливості. - К.: Музична Україна. 1986.-38с.
66. Кошиць О. Українські народні пісні для мішаного хору. – К.: Мистецтво, 1965.
67. Краснощеков В.Й. Мир дирижера. - Л.: Музыка, 1969. -298с.
68. Краснощёков, В. И. Вопросы хороведения – М.: Музыка, 1969. – 300 с.
69. Кузнецов, Ю. М. Практическое хороведение. Учебный курс хороведения — М.: 2009. — 158 с.
70. Кузнецов, Ю. М. Экспериментальные исследования эмоциональной выразительности хора — М.: 2007. — 198 с.
71. Левандо, П. П. Анализ хоровой партитуры – Л. : ЛГИК, 1971.
72. Левандо, П. П. Проблемы хороведения – Л., 1979.
73. Левандо, П. П. Хоровая фактура /– Л. : Музыка, 1984. – 124 с.
74. Леонарди, Е. И. Дикция и орфоэпия : сб. упражнений по сцен. речи / – М. : Просвещение, 1967. – 237 с.
75. Лятошинський Б. Твори без супроводу. – К.: Музична Україна, 1971.
76. Лятошинський Б. Українські народні пісні. Вип. II. – К.: Музична Україна, 1974.
77. Лятошинський Б. Українські народні пісні. М. – Л.: Государственное музыкальное издательство, 1946.
78. М. Леонтович. Хорові твори. – К., 1961.
79. Майборода Г. Хорові твори . – К.: Музична Україна, 1975.
80. Максимов, С. Е. Певческий строй. — М.: Музыка, 1967. — 153 с.
81. Малашевська І. Інтегрований підхід до професійної підготовки майбутніх учителів музики / Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», 2008. – Вип. 16. – С. 134–136. А
82. Малько Н.А. Основы техники дирижирования. - М.: Музыка, 1965. 215с.
83. Масол Л. Загальна мистецька освіта: *теорія і практика* – К. : Промінь, 2006. – 432 с. А
84. Матальев Л.Н. Основы дирижерской техники. - М.: Советский композитор, 1986.-208с
85. Мусін І. Техніка диригування. – Л.: Музыка, 1967
86. Оголец А. С. Слово и музыка в вокально–драматических жанрах. – М., 1960.
87. Оголец, А. С. Специфика выразительных средств. – М., 1959.
88. Ольхов К. Питання теорії диригентської техніки та навчання хорових диригентів .- Л.: Музыка, 1979.
89. Ольхов, К. А. О дирижировании хором : Крат. пособие – Л.: Музгиз, 1961. – 108 с.
90. Ольхов, К. А. Теоретические основы дирижерской техники – 2-е изд. – Л.: Музыка, 1984. – 160 с.
91. Падалка Г. Педагогіка мистецтва (теорія та методика викладання мистецьких дисциплін) – К. : Освіта України, 2008. – 274 с.
92. Падалка Г. Принципи навчання мистецтва: курс лекцій «Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін» – К.: НПУ імені М. Драгоманова, 2009. – 190 с.
93. Пазовський А. Записки диригента. –М.:Російський композитор, 1969.
94. Пігров К. Керування хором. – К.:Музична Україна, 1956. – 220с
95. Полтавцев И. Светозарова М. Курс чтения хоровых партитур. – М.: 1966.
96. Птица, К. Б. Очерки по технике дирижирования хором : Материал к курсу техники дирижирования – М.; Л.: Музгиз, 1948. – 160
97. Разумний І.Посібник з хорового диригування -К.:Музична Україна, 1968.
98. Растригіна «Формування фахових компетенцій у класі хорового диригування як основа професіоналізму майбутнього педагога-музиканта»/ // Хорове мистецтво України та його подвижники : матеріали другої міжнародної науково-практичної конференції / Ред.-упор. П. Гушоватий, З. Гнатів. - Дрогобич : Редакційновидавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, 2012. - 308 с.

99. Садовников, В. И. Орфоэпия в пении — М., 1958. — 80 с.
100. Самарин, В. А. Хороведение и хоровая аранжировка — М.: Академия, 2002. — 352 с.
101. Семенюк, В.О. Хоровая фактура. Проблемы исполнительства. — М.: ООО Издательство «Композитор», 2008. — 328 с.
102. Сивизьянов, А.С. Проблема мышечной свободы дирижера хора (начальное обучение). — М.: Музыка, 1983. — 55 с., нот.
103. Соколов В. Работа з хором. — М.:Музыка,1967
104. Співає “Думка”. — К.: Музична Україна, 1970.
105. Співає український народний хор ім. Г. Верьовки. Вип. I. — К.: Музична Україна, 1971.
106. Стеценко К. Хорові твори. — К.: Музична Україна, 1969.
107. Стріхар О.І., Ярошевська Л.В. Професійна підготовка майбутнього вчителя музичного мистецтва. Навчально-методичний посібник (нормативні навчальні дисципліни) вип. 1.1. — Ч. 2 «Хорове диригування». — Миколаїв 2014. — 336 с.
108. Стріхар О.І., Ярошевська Л.В., Штефан О.С. Патріотичне виховання майбутніх вчителів музичного мистецтва на заняттях з вокально-хорового виконавства. Навчально-методичний посібник розділ 1. — Миколаїв: «РАЛ-поліграфія», 2018. — 410 с.
109. Теряева Л.А. Духовний розвиток майбутніх учителів музичного мистецтва на заняттях з хорового диригування / Духовність особистості в системі мистецької освіти: зб. пр. наук. шк. д-ра пед. наук, проф. О.М. Олексюк. Вип.2 / Київський ун-т ім. Б. Грінченка. — К : Київ. Ун-т ім. Б. Грінченка, 2016. — 58-62 с. С
110. Українські народні пісні для хору. — К., 1959.
111. Уманець В. Хорові твори. — К.: Музична Україна, 1976
112. Хакимова, А. Хор а сарелла (исторические, эстетические и теоретические вопросы жанра). — Ташкент, 1992
113. Хорові твори українських композиторів для жіночого та дитячого хору. Навчальний репертуарний посібник. 2-ге видання — Кам'янець-Подільський: Абетка, 2013. — 160 с.
114. Хорові сцени та хори з опер українських радянських композиторів. Вип. 1. — К.: Музична Україна, 1993.
115. Хорові твори на вірші Лесі Українки. — К.: Музична Україна, 1983.
116. Хорові твори українських композиторів кінця XIX — початку XX ст. Вип. IV. — К.: Музична Україна, 1973.
117. Хорові твори українських композиторів на слова Т. Шевченка. — К.: Держ. видав. Образ. Мистецтва і муз. Літератури УРСР, 1961.
118. Хорові твори українських радянських композиторів. Вип. IV. — К.: Музична Україна, 1969.
119. Хорові твори українських радянських композиторів. Вип. X. — К.: Музична Україна, 1976.
120. Хорові твори українських радянських композиторів. Вип. XIV. — К.: Музична Україна, 1968.
121. Хрестоматія по дирижуванню для інститутів культури. — М.: Просвещение, 1967.
122. Хрестоматія по дирижуванню хором. Сост. Е. Красотина, К. Рюмина, Ю. Левит. — М.,1972. Вып. 3
123. Хрестоматія з хорового диригування /Упор. А. Коломієць. — К.: Музична Україна, 1973.
124. Хрестоматія з читання хорових партитур. Упор. О. Перунов. — К.: Мистецтво, 1963.
125. Хрестоматія з читання хорових партитур. Упор. Шелков. - Л., 1963.
126. Хрестоматія української дожовтневої музики. — К.: Музична Україна, 1976. Ч.2
127. Хрестоматія української дожовтневої музики. — К.: Музична Україна, 1974.Ч. 1.
128. Чесноков, П. Г. Хор и управление им — М. : Госмузиздат, [1961]. — 241 с.

129. Шамина Л. Работа с самодеятельным хором — М.: Музыка, 1981. — 165 с. (2-е изд. — М.: Музыка, 1988. — 175 с.)
130. Шамо И. Хоры на стихи украинских поэтов. — М.: Советский композитор, 1983.
131. Шамо Ю. Хорові твори на вірші Лесі Українки. — К.: Музична Україна, 1983.
132. Шварц, Н. Ансамбль в хоре. — М., 1961.
133. Шинтягіна І.В. Формування художньо-творчих умінь майбутніх учителів музики у процесі диригентсько-хорової підготовки. — Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук — К., 2005., 187 с.
134. Штогаренко А. Хорові твори. — К.: Музична Україна, 1972.
135. Ярошевська Л.В. Особливості формування музичних здібностей у диригентсько-хоровій підготовці майбутнього вчителя музичного мистецтва // Наукові записки / Ред. кол.: В. Ф. Черкасов, В. В. Радул, Н. С. Савченко та ін. — Випуск 155. — Серія Педагогічні науки. — Кропивницький: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2017. — С. 150 - 155.
136. Ярошевська Л.В. «Патріотичне виховання майбутніх вчителів музичного мистецтва на заняттях з вокально-хорового виконавства». Науковий вісник МНУ імені В.О.Сухомлинського. Педагогічні науки: зб. наук. пр. / за ред. проф. Т.Степанової. - № 3 (58), вересень 2017. — Миколаїв: МНУ імені В.О.Сухомлинського, 2017. — С. 423 – 427.
137. Ярошевська Л.В. «Патріотичне виховання студентської молоді засобами хорового співу». World science № 2(30) Vol.4, February 2018. Warsaw, Poland. С. 69 – 72.
138. Ярошевська Л. В. Сучасний стан диригентсько-хорової підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва на основі традицій одеської хорової школи // Науковий вісник Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки: збірник наукових праць / за ред. проф. А. Ситченка. - № 4 (55), грудень 2016. — Миколаїв: МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2016. — С. 311-316.
139. Ярошевська Л.В. Методичні принципи диригентсько-хорової підготовки майбутнього вчителя музики на традиціях Одеської хорової школи // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти: Збірник наукових праць. — Вип. 21 (26). — К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2016. — С. 38 – 42.
140. Ярошевська Л.В. «Вокально-хорове виконавство як засіб формування національної свідомості майбутнього вчителя музичного мистецтва». Науковий журнал «Молодий вчений» № 11 (51) листопад, 2017 р. Частина 1 Щомісячне видання. — Херсон, 2017. - С. 491 – 494.

Інтернет -ресурси

1. <http://www.br.com.ua/referats/Music/108880-10.html>
2. http://catalog.odnb.odessa.ua/opac/index.php?url=/Matiere/full_list/Matiere.IdPere:19978
3. <http://studentam.net.ua/content/view/7385/97/>
4. http://otherreferats.allbest.ru/music/00158824_0.html
5. <http://zavantag.com/docs/2405/index-7882.html>
6. <http://uad.exdat.com/docs/index-698550.html?page=9>
7. <http://ukrbukva.net/print:page,1,34260-Horovoe-penie-i-dirizhirovanie.html>
8. <http://disser.com.ua/contents/19959.html>
9. <http://referatu.net.ua/newreferats/7569/184993>
10. <http://videopartitura.ru/cat/hor>
11. <http://svumik.sumy.ua>
12. <http://muskniga.net.ua>
13. <http://hor.by>
14. <http://dam.kharkov.ua>
15. <http://vesid.narod.ru>

16. <http://www.notes.vg.com.ua>
 17. <http://www.nlib.org.ua/parts/hor.html>

Забезпечення навчальними підручниками, посібниками, довідковою та іншою навчальною літературою в бібліотеці Навчально-наукового інституту мистецтв з дисципліни «Методика викладання фахових дисциплін»

№ з/п	Шифр	Основна література	К-сть пр-ків
1.	78(07) А-43	Актуальные проблемы музыкального образования. Сборник статей. Киев: «Музична Україна», 1986. – 126 с.	4
2.	74.266 А-50	Алиев Ю.Б. Пение на уроках музыки. Методическое пособие для учителей начальной школы. Москва: «Просвещение», 1978. – 178 с.	3
3.	78 А62	Амлінська Р Музичні інструменти-іграшки. Київ: «Музична Україна», 1986. – 23 с.	8
4.	74.266.7 А77	Апраксина О.А. Методика музыкального воспитания в школе. Москва: «Просвещение», 1983. – 220 с.	4
5.	78 (07) А88	Арчажникова Л.Т. Профессия учитель музыки. Книга для учителя. Москва: «Просвещение», 1984. – 111 с.	2
6.	78 (07) А-76	Апраксина О.А. Методика музыкального воспитания. Учебное пособие. Москва: МГПИ им. В.И. Ленина», 1984. – 112 с.	4
7.	78 (07) А77	Апраксина О.А. Методика развития музыкального восприятия. Учебное пособие. Москва: «МГПИ им. В.И. Ленина», 1985. – 61 с.	3
8.	85.31 А90	Асафьев Б. Избранные статьи о музыкальном просвещении и образовании. Издательство «Музыка» Ленинградское отделение, 1973. – 143 с.	4
9.	85.31 А-67	Аніщенко Н.В. Особливості діагностування музичного сприйняття майбутніх вчителів мистецтвознавчих предметів. Монографія. Київ, 2014	2
10.	ББК 74.113 Б42	Бекина С.И. Музыка и движения. Москва «Просвещение», 1983. – 208 с.	3
11.	78.37 Б-48	Берклан Т.Л., Гриценко К.С. Музыкальное развитие учащихся в процессе обучения пению. Москва АПН РСФСР, 1961. – 215 с.	4
12.	78.07 Б78	Бокщанина Е. Методика преподавания музыкальной литературы в училище. Москва, Государственное музыкальное издательство, 1961. – 70 с.	2
13.	371.011(075.3) Б-79	Болдырев Н.И. Методика воспитательной работы в школе. Москва «Просвещение», 1981. – 223 с.	2
14.	373.018 Б-79	Болдырев Н.И. Классный руководитель Москва «Просвещение», 1978. – 255 с.	2
15.	74.266.7 Б-81	Бондаренко Л. Ритміка і танець. Київ, «Музична Україна», 1989. – 230 с.	2
16.	85.318.8 Б-90	Брылин Б.А. Вокально-инструментальные ансамбли школьников. Москва «Просвещение», 1990. – 109 с.	4
17.	74.266.7 Б-39	Ветлугіна Н. Музичний розвиток дитини. Київ «Музична Україна», 1978. – 253 с.	2

18.	78(07) В-39	Ветлугина Н.А., Кенеман А.В. Теория и методика музыкального воспитания в детском саду. Москва «Просвещение», 1983. – 253 с.	2	
19.	ББК 85.31 В-67	Волошина В.О. Музичне мистецтво. Харків «Веста», 2008. – 192 с.	4	
20.	74.266.7 В-29	Вендрова Т.Е. Воспитание музыкой. Москва «Просвещение», 1991. – 205 с.	4	
21.	74.268.53 В-55	Вшипінська Я.М. Готуємось до професії вчителя музики. Чернівці, Чернівецький національний університет, 2011. – 112 с.	2	
22.	78.02 В-74	Вопросы методики преподавания музыкально-теоретических дисциплин. Сборник статей. Москва, издательство «Музыка», 1967. – 195 с.	2	
23.	781.17 В-74	Вопросы хороведения на музыкально-педагогическом факультете. Сборник научных трудов, Москва, 1981. – 173 с.	4	
24.	73(07) В-74	Вопросы методики воспитания слуха. Ленинград, издательство «Музыка», 1967. – 135 с.	4	
25.	78(07) В77	Воспитание музыкального слуха. Сборник статей. Москва, издательство «Музыка», 1977. – 156 с.	2	
26.	781.1 В-74	Вопросы вокальной педагогики. Выпуск 6. Сборник статей. Ленинград «Музыка», 1982. – 180 с.	2	
27.	781.1 В-74	Вопросы вокальной педагогики. Выпуск 7. Сборник статей. Ленинград «Музыка», 1984. – 213 с.	2	
28.	78(07) В-74	Вопросы исполнительской подготовки учителя музыки. Москва, МГПИ им. В.И. Ленина, 1982. – 155 с.	4	
29.	78 В-77	Восприятие музыки. Сборник статей. Москва «Музыка», 1980. – 256 с.	4	
30.	74.266.7 Г-13	Гадалова І.М. Методика викладання музики у початкових класах. Київ УСДО, 1994. – 272 с.	2	
31.	78 Г-29	Гейнрихс И. Музыкальный слух и его развитие. Москва «Музыка», 1978. – 80 с.	3	
32.	78(07) Г-33	Гемблицкая Е.Я., Корозо В.П. Методические указания к учебникам пения V-VII классов. Москва «Музыка», 1971. – 131 с.	2	
33.	74.266.7 Г-86	Гродзенская Н.Л. Слушание музыки в начальной школе. Москва, 1962. – 88 с.	2	
34.	78(07) Д-138	Давыдова Е.В. Как развить музыкальный слух. Москва, 1957. – 70 с.	2	
35.	74.266.7 Д-53	Дмитриева Л.Г., Черноиваненко Н.М. Методика музыкального воспитания в школе. Москва «Просвещение», 1989. – 207 с.	4	
36.	85.31 Д-60	Доронюк В.Д. Основи української музичної етнопедагогіки: навчальне і виховне функціонування. Івано-Франківськ, видавництво Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника, 2010. – 439 с.	8	
37.	85.310 Д-60	Доронюк В.Д., Вовк М.В. Українська музична етнопедагогіка. Івано-Франківськ видавництво «Плай» ЦІТ	4	

		Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника, 2009. – 537 с.		
38.	85.314.3 Д-69	Доронюк В.Д., Сливоцький М.Ю. Основи вокально-педагогічної творчості вчителя музики. Івано-Франківський видавничо-дизайнерський відділ ЦІТ, 2007. – 306 с.	6	
39.	74.26 Д-66	Домбровський С. Використання народознавства у педагогічній діяльності учителя початкових класів. Івано-Франківськ, 1996. – 83 с.	4	
40.	85.314.1 Д-69	Доронюк В.Д., Зваричук Ж.Й. Шкільне хорознавство. Івано-Франківськ ЦІТ Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника, 2008. – 336 с.	6	
41.	85.314.1 Д-69	Доронюк В.Д., Серганюк Л.І., Серганюк Ю.М. Диригент шкільного хору. Навчальний посібник Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника, 2010. – 513 с.	8	
42.	85.31 З-11	З музично-педагогічного досвіду. Збірник статей. Випуск 1. Харків видавництво «Сага», 2008. – 188 с.	2	
43.	74.266.7 И.32	Из истории музыкального воспитания. Москва «Просвещение», 1990. – 207 с.	2	
44.	78.3.11 ИЗ8	Из опыта работы с хором учащихся средней школы. Издательство академии педагогических наук РСФСР, Москва, 1960. – 104 с.	2	
45.	85.313 К-12	Кабалевський Д.Б. Педагогические размышления. Москва «Педагогика», 1986. – 192 с.	2	
46.	78(07) К-56	Ковалів В. Методика музичного виховання на релятивній основі. Київ, «Музична Україна», 1973. – 150 с.	2	
47.	85.310.7 К-64	Кононова Н.Т. Обучение дошкольников игре на детских музыкальных инструментах. Москва «Просвещение», 1990. – 159 с.	4	
48.	85.987 К-66	Коренева Т.Ф. Музыкально-ритмические движения для детей дошкольного и младшего школьного возраста, часть 1-2. Москва, гуманитарный издательский центр «Владос», 2001. – 104 с	4	
49.	74.268.53 К-96	Кушка Я.С. Методика музичного виховання дітей. Вінниця, видавництво «Нова книга», 2007. – 124 с.	6	
50.	78(07) К-89	Кузнецова Л.М. Украинская классическая музыка в школе. Київ, «Музична Україна», 1969. – 146 с.	2	
51.	78(07) Л-14	Лагутин А. Методика преподавания музыкальной литературы в детской музыкальной школе. Москва «Музыка», 1982. – 224 с.	2	
52.	78 Л-99	Ляшенко І.Ф. Музичне мистецтво і інтернаціональне виховання трудящих. Київ, товариство «Знання» Української РСР, 1979. – 48 с.	2	
53.	78(07) Л-84	Луканин А. Начало двухголосного пения в школе, Москва издательство «Музыка», 1966. – 39 с.	4	
54.	85.94я438 Л-83	Лужний В. Українські народні пісні. Івано-Франківськ, 1999. – 87 с.	2	
55.	74.266.7 Л.83	Лужний В. Музична грамота в школі. Київ «Музична Україна», 1977. – с.118	2	

56.	78(07) ЛІ-14	Лагутин А. Основы педагогики музыкальной школы. Москва «Музыка», 1985. – 143 с.	2	
57.	85.310.704 М-21	Мальцев С. О психологии музыкальной импровизации. Москва «Музыка», 1991. – 88 с.	4	
58.	85.31.73 М69	Михайличенко О.В. Основы загальної та музичної педагогіки: теорія та історія. Суми, видавництво «Наука», 2004. – 210 с.	4	
59.	85.31.72 М-11	Музичне мистецтво, 8 клас. Харків «Оберіг», 2008. – 193 с.	2	
60.	85.31.721 М-89	Музичне мистецтво, 7 клас. Харків «Оберіг», 2007. – 192 с.	2	
61.	74.200.541.3 М-65	Мистецтво в сучасній школі, Івано-Франківськ, видавничо-дизайнерський відділ ЦІТ, 2007. – 123 с.	2	
62.	78(07) М-54	Методика викладання музично-теоретичних і музично-історичних предметів. Збірник статей, Київ «Музична Україна», 1983. – 98 с.	2	
63.	75 М-89	Музыкальное восприятие как предмет комплексного исследования. Київ «Музична Україна», 1986. – 126 с.	2	
64.	74.266.7 Н-34	Науменко С.І. Психологія музичності та її формування у молодших школярів. Київ, 1993. – 160 с.	4	
65.	78(07) Н-34	Научно-методические вопросы преподавания музыкальных дисциплин. Ростов на Дону, 1985. – 108 с.	4	
66.	78(07) Н-36	Начальное обучение пению. Москва, 1960. – 72 с.	2	
67.	85.31я73 О-53	Олексюк О., Ткач М. Педагогіка духовного потенціалу особистості: сфера музичного мистецтва. Київ «Знання України», 2004. – 264 с.	2	
68.	85.31я73 О-53	Олексюк О.М. Музична педагогіка. Київ, 2006. – 188 с.	2	
69.	85.31р.30 О-53	Олексюк О.М., Ткач М.М. Музично-педагогічний процес у вищій школі. Київ «Знання України», 2005. – 123 с.	2	
70.	74.266.7 О-66	Орлов В.Ф., Кіндратюк Б.Д., Клепар М.В. Педагогічна майстерність вчителя музики. Івано-Франківськ, 1996. – 102 с.	4	
71.	78(07) О-78	Остроменский В. Восприятие музыки как педагогическая проблема. Київ «Музична Україна», 1975. – 198 с.	2	
72.	74.268.5 П-18	Падалка Г.М. Педагогіка мистецтва. Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін. Київ, Освіта України, 2008. – 274 с.	2	
73.	74.268.53 П-27	Ю.О. Поплавська. Методика навчання музичної грамоти в початковій школі. Вінниця: Нова Книга, 2007 р. – 128 с.	2	
74.	74.266.7 П.31	Печерська Е.Л. Уроки музики в початкових класах. Київ «Либідь», 2001. – 272 с.	7	
75.	371.01 П-35	Питання проблемного навчання. Київ «Радянська школа», 1978. – 128 с.	2	
76.	78.217 Р.13	Раввінов О. Методика хорового співу в школі. Київ, «Музична Україна», 1969. – 132 с.	2	

77.	85.31я73 Р78	Ростовський О.Я. Теорія і методика музичної освіти. Тернопіль, навчальна книга Богдан, 2011. – 640 с.	2	
78.	85.310.9 Р78	Ростовський О.Я. Педагогіка музичного сприймання. Київ, 1997. – 248 с.	2	
79.	78(0752) С72	Співи та музика. Видання Третє. Київ, «Музична Україна», 1969. – 443 с.	2	
80.	78(07) Ф67	Фігора І.В. Вихвання учнів засобами музики. Київ «Вища школа», 1984. – 49 с.	2	
81.	85.98 Ф-83	Франио Г. Роль ритмики в естетическом воспитании детей. Москва «Советский композитор», 1989. – 104 с.	2	
82.	85.31 Х-17	Халабузарь П. Методика музикального виховання. Москва «Музыка», 1990. – 176 с.	5	
83.	85.313 (4Укр3) Ч-46	Черепанин М. Музична культура Галичини: (Друга половина ХІХ – перша половина ХХ століття). Київ, видавництво «Вежа», 1997. – 328 с.	2	
84.	85.31я73 Ш95	Шульгіна В.Д. Українська музична педагогіка. Київ ДАКККіМ, 2005. – 271 с.	2	
85.	74.266.7 Х-91	Хрестоматія по методике музикального виховання. Москва «Просвещение», 1987. – 272 с.	4	
86.	85.4 Ч48	Черкасов В.Ф. Теорія і методика музичної освіти. Кіровоград, 2014. – 528 с.	2	
87.	85.954.2 Ч93	Чуриліна Л.М. Методика самостійної роботи студентів над фортепіанними творами. Івано-Франківськ, 2004. – 128 с.	2	
88.	85.31р Т50	Ткаченко Т.В. Основи формування професійно-педагогічної культури вчителя музики й співу. Харків, 2005. – 242 с.	2	
89.	85.31я73 Ч48	Черкасов В.Ф. Музично-педагогічна освіта України на межі двох тисячоліть (1991-2010 рр.). Кіровоград, 2011. – 380 с.	2	
90.	78.07 Щ.66	Шербо А.Б., Джола Д.М. Естетичне виховання учнів у початкових класах. Видавництво «Радянська школа». Київ, 1969. – 206 с.	2	